

‘Wat gaat er mis als we gewoon blijven betalen?’

Uitkeringen

Jarenlang ontkomen kolonisten in illegale Israëlische nederzettingen aan een wettelijk verplichte korting op hun AOW. Hoe ging dat in zijn werk? Reconstructie op basis van vertrouwelijke stukken en gesprekken. „Eén ding was duidelijk. Van Israël bleef je af.”

Door onze redacteurs
Leonie van Nierop
en **Derk Stokmans**

Het is december 2015. In de Israëlische nederzetting Efrat op de bezette Westelijke Jordaanoever krijgt een Nederlandse man een curieuze brief van de Sociale Verzekeringsbank. Omdat hij vroeger in Nederland woonde, krijgt hij AOW. De SVB is verantwoordelijk voor de uitbetaling.

De man leest dat hij eigenlijk belasting moet betalen over zijn AOW. Het belastingverdrag dat Nederland met Israël heeft, geldt namelijk niet voor bezet gebied. Maar de AOW'er heeft geluk. De SVB betaalt de belasting voor hem.

Het is al de tweede brief van de SVB dat jaar. De eerste brief bevatte ook al een mazzeltje. Als inwoner van bezet gebied heeft de man eigenlijk geen recht op de inkomensondersteuning die hij al jaren bovenop zijn AOW krijgt, schrijft de SVB. Maar hij mag die ondersteuning toch houden.

De kolonist heeft geen idee waar hij deze voorkeursbehandeling aan te danken heeft.

De droge brieven van de Sociale Verze-

keringsbank verbergen een decennium van diplomatenpaniek, duizenden uren ambtenarengezwoeg, honderden vertrouwelijke mails en tientallen spoedberaden tussen topambtenaren en ministers - tot en met de premier.

Intussen handelt de overheid zeker tien jaar lang in strijd met de wet en het beginsel van rechtsgelijkheid, en houdt dat voor het parlement verborgen. Dat blijkt uit interne stukken in handen van deze krant en tientallen gesprekken met betrokkenen.

Het begint allemaal bij de Wet Beperking Export Uitkeringen (BEU), bedacht om fraude met uitkeringen in het buitenland tegen te gaan. Volgens die wet kan Nederland vanaf 2006 alleen volledig uitkeren aan mensen die wonen in landen waarmee het een 'handhavingsverdrag' heeft. Daarin maken landen afspraken over fraudecontrole.

Nederland en Israël hebben zo'n verdrag, maar dat geldt niet voor de bezette gebieden. Nederland erkent daar immers Israël's soevereiniteit niet. De Israëlische nederzettingen, waar enkele tientallen AOW-gerechtigden wonen, zijn volgens internationaal recht illegaal. De inwoners moeten op hun AOW worden gekort.

Maar al voor die korting in moet gaan, beginnen ambtenaren in opdracht van hun politieke bazen naarstig te zoeken

naar mogelijkheden om dat te voorkomen.

Veel ruimte hebben ze niet: bewoners van andere landen zonder handhavingsverdrag - of andere bezette gebieden zoals de Westelijke Sahara en Noord-Cyprus - mogen niet profiteren van een regeling voor door Israël bezet gebied. En die uitzonderingspositie moet zonder wetswijziging worden geregeld. Behandeling in de Tweede Kamer zou leiden tot ongewenste publiciteit.

Alles wat met Israël te maken heeft, ligt in Nederland gevoelig. Daarbij speelt schaaft over de Holocaust en ongemak over Israël's optreden tegen de Palestijnen in bezet gebied. Bovendien steunt een Kamermeerderheid Israël onvoorwaardelijk, terwijl de steun onder de bevolking afneemt.

Het hele dossier moet dus geheim blijven. Het is zo gevoelig dat zelfs het logboek 'gevoelige dossiers' van de SVB er geen melding van maakt. Daar zou het te veel aandacht trekken.

Jarenlang blijft de zoektocht naar een juridische onderbouwing voor het volledig doorbetalen van de tientallen kolonisten in Israëlische nederzettingen vruchteloos. Toch blijft Nederland het grootste deel van deze uitkeringsgerechtigden al die tijd volledig uitbetalen.

1 Het uitstel (2002-2004)

Rutte begint met het uitstel van het korten van uitkeringsgerechtigden in door Israël bezet gebied.

Het korten van uitkeringsgerechtigden is nog niet begonnen als een ambitieuze staatssecretaris van Sociale Zaken in 2002 de eerste contouren van de uitzonderingspositie voor de kolonisten schetst. Zijn naam is Mark Rutte.

De betrokkenen zijn dan net geïnformeerd over de voorgenomen korting en reageren razend - net als de Israëlische regering en het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI). Ook pro-Israël partijen in de Tweede Kamer roeren zich. Leden van de ChristenUnie vragen waarom deze mensen een „strafkorting” krijgen. Kan er niet iets worden geregeld?

Staatssecretaris Rutte (VVD) verdedigt in de Kamer het besluit om deze uitkeringsgerechtigden te korten. Hij schrijft: „Op grond van het volkenrecht is Israël in de bezette gebieden bezetter en geen soevereine machthebber.” Zijn conclusie: „Bij gebreke van een verdrag dat van toe-

passing is in de bezette gebieden, zullen de uitkeringen van gerechtigden die daar wonen dan ook per 1 januari 2003 worden beëindigd of verlaagd.” Alle betrokkenen hebben daarover een brief gekregen, meldt Rutte.

Over en uit, zou je denken. Maar het tegendeel is het geval. In dezelfde antwoorden waarin Rutte zijn ferme streep trekt, meldt hij de Kamer namelijk ook dat de betrokkenen (het gaat dan om 26 AOW'ers) „zeer laat” zijn geïnformeerd, overigens net als de 7 uitkeringsgerechtigden in de door Marokko bezette Westelijke Sahara. Het korten of schrappen van hun uitkeringen wordt daarom een jaar uitgesteld, schrijft Rutte, tot 2004. Het CIDI claimt het succes trots in zijn nieuwsbrief.

2004 brengt nieuw uitstel. Door een juridische complicatie wordt de uitvoering van de Wet tot 2006 opgeschort. Maar de Israëlische regering eist afstel. Premier Jan Peter Balkenende (CDA) heeft daar wel oren naar, blijkt uit een ambtelijke nota. Daarin staat ook door wie hij zich laat leiden: „Voor behoud van uitkeringen in de bezette gebieden voe-

ren betreffende uitkeringsgerechtigden al enige jaren een krachtige lobby, waarvoor men zowel in Israël als in Nederland op hoog politiek niveau gehoor heeft gekregen.”

2 De zoektocht (2004-2008)

Ambtenaren zoeken naar een maas in de wet. Intussen gaat het onwettige uitkeren door.

Ambtenaren beschrijven de wettelijke korting van kolonisten in 2004 in interne mails als „een probleem” dat moet worden „opgelost” - ook al is daar „geen rechtsgrond” voor. Dat er „wegens de politieke gevoeligheid” voluit moet worden doorbetaald, staat dan al vast. De vraag is alleen „hoe de export van uitkeringen vorm moet worden gegeven”.

Dat blijkt een taaie kwestie: de zoek- »

De Israëlische nederzetting Efrat op de bezette Westelijke Jordaanoever, in de Palestijnse Gebieden.